

4. ÚHRNNÁ BILANCE DOJÍŽDKY ZA PRACÍ A DO ŠKOL

Ve Zlínském kraji bylo sčítáním lidu v roce 2001 zjištěno celkem 595 010 osob s trvalým a dlouhodobým pobytem. Mezi nimi bylo 380 264 osob zaměstnaných, žáků, studentů a učňů a z tohoto počtu **vyjíždělo** 354 528 osob (tj. 93,2 %) do zaměstnání a škol. V rámci obce vyjíždělo 178 573 osob, mimo obec 166 926 osob a 9 029 osob místo pracoviště či školy neuvedlo. Z vyjíždějících mimo obec vyjíždělo 1 950 osob (1,2 %) do zahraničí, 27 249 osob (16,3 %) do jiných krajů, 18 857 osob (11,3 %) do jiných okresů v rámci kraje a největší počet vyjíždějících směřoval do obcí uvnitř okresu – 118 870 osob, což představuje 71,2 % vyjíždějících mimo obec.

Intenzita vyjížd'ky Zlínského kraje vyjádřená poměrem vyjíždějících zaměstnaných osob, žáků, studentů a učňů k jejich celkovému počtu byla 43,9 %. Nejnižší intenzitu vyjížd'ky měl okres Zlín (39,6 %), následovně okres Vsetín (40,6 %), Kroměříž (45,6 %) a Uherské Hradiště (51,9 %).

Ze 164 976 vyjíždějících zaměstnaných, žáků, studentů a učňů mimo obec v rámci ČR bylo 94 949 mužů a 70 027 žen. Intenzita vyjížd'ky mužů (která činila 46,2 %) byla o 6,1 procentního bodu vyšší než intenzita vyjížd'ky žen.

Denně mimo obec cestovalo za prací a do škol 133 315 osob, tedy 80,8 % z vyjíždějících mimo obec v rámci ČR. Z denně vyjíždějících bylo 74 882 mužů a 58 433 žen. Intenzita denní vyjížd'ky mužů tak dosáhla 78,9 % a byla naopak o 4,5 procentních bodů nižší než intenzita denní vyjížd'ky žen.

V roce 2001 **dojíždělo do obcí** Zlínského kraje celkem 154 355 osob, z toho bylo 16 628 dojíždějících z jiných krajů. Saldo celkové vyjížd'ky a dojížd'ky do jiných krajů ČR je tedy záporné: –10 621 osob.

Při srovnání s rokem 1991 se dojížd'ka do obcí kraje snížila o 11 949 osob (tj. o 7,2 %), když pokles nastal ve všech okresech. Nejmarkantněji se projevil v okrese Uherské Hradiště úbytkem 4 491 dojíždějících (tj. 10,4 %). V ostatních okresech byl úbytek vyrovnán: Zlín –2 536 osob, Vsetín –2 464 osob a Kroměříž –2 458 osob. Relativní úbytek byl pak nejnižší v okrese Zlín (jen 4,4 %), následovaly okresy Vsetín (6,9 %) a Kroměříž (8,2 %). V okresech Kroměříž a Vsetín byl tento úbytek způsoben poklesem dojíždějících za prací i do škol, v kroměřížském a uherskohradištském okrese pouze úbytkem dojíždějících za prací.

Počet obsazených pracovních míst se ve sledovaném období snížil ve všech okresech Zlínského kraje a celkový krajský úbytek představoval 42 834 pracovních míst (tj. 13,9 % pokles). Snížil se také počet obsazených pracovních míst na 1 000 zaměstnaných obyvatel v okresech Kroměříž a Vsetín a následně v celém kraji. Výraznější zvýšení počtu obsazených pracovních míst na 1 000 zaměstnaných nastalo pouze v okrese Zlín.

Tab. 4.1 Vývoj počtu dojíždějících a obsazených pracovních míst podle okresů

Kraj, okres	Dojíždějící do obce						Obsazená pracovní místa			
	za prací		do škol		celkem		celkem		na 1000 zaměstnaných ¹⁾	
	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001
Kraj celkem	127 074	114 980	39 230	39 375	166 304	154 355	307 645	264 811	983	978
Kroměříž	21 167	18 613	8 810	8 906	29 977	27 519	53 041	44 887	961	936
Uherské Hradiště	34 822	29 362	8 360	9 329	43 182	38 691	68 345	59 101	905	907
Vsetín	26 766	24 817	9 049	8 534	35 815	33 351	74 837	63 615	978	963
Zlín	44 319	42 188	13 011	12 606	57 330	54 794	111 422	97 208	1 054	1 061

Poznámka: v roce 1991 včetně dojíždějících ze Slovenska

¹⁾ bydlících na příslušném území

V rámci **meziokresní dojížd'ky za prací a do škol** z 18 857 dojíždějících směřovalo 64,4 % osob do okresu Zlín, který tím má kladné saldo dojížd'ky se všemi ostatními okresy kraje. Další nejvyšší počet vyjíždějících (2 847 osob) směřoval do okresu Kroměříž, který má záporné saldo dojížd'ky pouze se zlínským okresem. Vsetínský okres, do kterého dojíždělo 1 611 vyjíždějících z ostatních okresů má kladné saldo již jen s okresem Uherské Hradiště a ten má (při počtu 2 254 dojíždějících) zápornou bilanci se všemi okresy kraje.

Hraniční okresy našeho kraje sousedí v případě Vsetína s okresy frydeckomísteckým a novojičínským (Moravskoslezský kraj), v případě Kroměříže s přerovským a prostějovským (Olomoucký kraj), a okres Uherské Hradiště s vyškovským a hodonínským (Jihomoravský). Zápornou bilanci dojížd'ky za prací měl jen okres Vsetín s okresem Frýdek-Místek a Přerov; celkové saldo je +2 140 osob.

Jak již bylo uvedeno, vyjíždělo v roce 2001 z obcí Zlínského kraje do zaměstnání a do škol 166 926 osob, z nich 71 195 osob bylo **vyjíždějících z měst**. Podíl vyjíždějících z měst za prací (73,0 %) je v podstatě shodný s podílem vyjíždějících za prací v ostatních obcích (72,0 %).

Do všech 30 měst Zlínského kraje dojíždělo za prací a do škol 125 530 osob, z nich 73,4 % dojíždělo za prací. Do ostatních obcí dojíždělo celkově jen 28 825 osob mezi nimiž bylo 79,0 % dojíždějících za prací.

Pořadí prvních deseti měst podle velikosti celkové dojížděky v roce 2001 je následující: 1. Zlín, 2. Uherské Hradiště, 3. Kroměříž, 4. Valašské Meziříčí, 5. Otrokovice, 6. Vsetín, 7. Rožnov pod Radhoštěm, 8. Uherský Brod, 9. Holešov, 10. Kunovice. Všechna tato města tvořila první desítku měst s nejvyšší dojížděkou také v roce 1991, přičemž pořadí měst na prvních třech místech zůstalo nezměněno (i přes pokles 304 dojíždějících do města Zlína). Na dalších místech došlo pouze k malým změnám, mezi nimiž byl nejvýznamnější pokles města Vsetína ze 4. na 6. místo, který byl ovlivněn poklesem dojíždějících o 1 656 osob při snížení obsazených pracovních míst o 2 617.

Mezi městy Zlínského kraje jsou pouze dvě, ve kterých mezi roky 1991 a 2001 **počet obsazených pracovních míst** vzrostl. Bylo to město Zubří (nárůst o 132 míst), které získalo statut města teprve 22. 2. 2002 a tím je nejmladším městem Zlínského kraje, a město Kroměříž (nárůst o 101 míst). Ve městech Zlínského kraje se ve sledovaném období snížil počet obsazených pracovních míst o 42 014, což je 98,1 % celkového úbytku pracovních míst.

Počet obsazených pracovních míst na 1 000 zaměstnaných v kraji v letech 1991 až 2001 poklesl z 986 míst na 978 míst, z toho v jeho městech z 1 252 na 1 235 míst.

Tab. 4.2 Vývoj počtu dojíždějících a obsazených pracovních míst ve městech kraje

Město	Dojíždějící do obce						Obsazená pracovní místa			
	za prací		do škol		celkem		celkem		na 1000 zaměstnaných ¹⁾	
	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001
Bojkovice	1 254	723	192	266	1 446	989	3 185	2 073	1 276	991
Brumov-Bylnice	1 041	543	47	10	1 088	553	3 125	1 752	1 009	714
Bystřice pod Hostýnem ^{x)}	2 277	2 043	1 385	1 214	3 662	3 257	5 835	4 797	1 190	1 205
Fryšták ^{x)}	406	534	85	98	491	632	1 172	1 175	619	714
Hluk	550	584	1	5	551	589	1 946	1 765	856	838
Holešov	3 417	2 517	1 001	1 437	4 418	3 954	7 964	6 120	1 220	1 078
Hulín	1 858	1 755	111	64	1 969	1 819	4 417	3 644	1 074	1 050
Chropyně	1 298	741	204	157	1 502	898	3 298	2 151	1 150	873
Karolinka	519	391	206	8	725	399	1 485	1 163	1 000	934
Kelč	562	207	175	141	737	348	1 316	802	1 000	679
Koryčany	477	485	562	320	1 039	805	1 479	1 326	1 073	1 111
Kroměříž ^{x)}	6 924	7 829	3 980	4 464	10 904	12 293	19 117	18 465	1 264	1 393
Kunovice	6 173	3 006	271	721	6 444	3 727	7 685	4 041	2 782	1 749
Luhačovice ^{x)}	1 576	1 653	491	685	2 067	2 338	3 597	3 301	1 146	1 259
Morkovice-Slížany	683	240	273	186	956	426	1 619	825	1 124	664
Napajedla	2 403	1 460	762	249	3 165	1 709	5 002	3 261	1 195	882
Otrokovice	7 168	7 453	2 048	1 762	9 216	9 215	14 882	13 453	1 292	1 386
Rožnov pod Radhoštěm	1 669	5 310	937	1 366	2 606	6 676	9 373	11 838	1 000	1 417
Slavičín ^{x)}	1 723	1 146	164	603	1 887	1 749	5 959	3 129	1 134	942
Slušovice	2 590	1 664	233	183	2 823	1 847	3 490	2 445	2 302	1 568
Staré Město	3 741	2 853	466	567	4 207	3 420	5 311	4 074	1 461	1 293
Uherské Hradiště	9 796	9 902	3 072	3 985	12 868	13 887	18 496	18 278	1 266	1 403
Uherský Brod	5 709	4 608	1 663	1 845	7 372	6 453	12 774	10 379	1 344	1 301
Uherský Ostroh	1 145	1 114	12	21	1 157	1 135	2 476	2 279	1 052	1 090
Valašské Klobouky ^{x)}	1 789	1 193	724	754	2 513	1 947	3 927	2 534	1 262	1 173
Valašské Meziříčí	2 166	6 506	1 339	3 087	3 505	9 593	15 448	16 742	1 000	1 324
Vizovice	734	1 703	818	868	1 552	2 571	1 884	2 922	815	1 335
Vsetín ^{x)}	2 270	5 934	1 206	2 255	3 476	8 189	16 695	16 418	1 000	1 240
Zlín ^{x)}	18 098	17 513	5 717	5 998	23 815	23 511	55 663	48 864	1 227	1 258
Zubří	1 527	586	429	15	1 956	601	2 827	1 608	1 000	642

^{x)} v období 1991 - 2001 došlo k územním změnám

¹⁾ bydlicích na příslušném území

Bilance celkové dojížděky a vyjížděky do jiných krajů je u Zlínského kraje záporná (-10 621 osob) a je šestá nejvyšší mezi kraji. Aktivní bilanci má z krajů pouze Hlavní město Praha a Jihomoravský kraj. Pasivní bilanci Zlínského kraje tvoří záporné saldo dojížděky za prací (-4 467 osob) a rovněž pasivní saldo dojížděky do škol do jiných krajů (-6 154 osob).

Zlínský kraj měl v roce 2001 kladné saldo dojížděky pouze s krajem Vysočina (47 osob) vlivem kladného salda dojížděky do škol (89 osob). Největší záporné saldo dojížděky měl Zlínský kraj k Hlavnímu městu Praze (-5 422 osob), a z 69,0 % se na něm podílela dojížděka za prací. V mezikrajském srovnání byla velikost tohoto salda druhá nejnižší po Karlovarském kraji (to činilo -3 977 osob). V pořadí druhé nejvyšší záporné saldo dojížděky měl Zlínský kraj s krajem Jihomoravským (-2 998 osob), které z 86,2 % způsobilo záporné saldo dojížděky do škol. Třetí nejvyšší záporné saldo dojížděky zaznamenal Zlínský kraj s krajem Moravskoslezským (-501 osob), které způsobilo výhradně záporné saldo dojížděky do škol (-1 062 osob). Dojížděka do zaměstnání tohoto kraje měla saldo kladné a to 561 osob.

Od roku 1991 se zvýšila **vyjížděka za prací ze Zlínského kraje do ostatních krajů** jen o 10,7 %, což byl nejmenší relativní přírůstek v letech 1991 – 2001 v porovnání se všemi ostatními kraji. Vyjížděka ze Zlínského kraje do Prahy byla sice nadprůměrná (celostátní podíl Prahy na růstu dojížděky byl 59,1 %), vyjížděka do ostatních krajů naopak celkově o 1 % poklesla. Denní vyjížděkou za prací do jiných krajů se Zlínský kraj už řadil na 11. příčku, podílem denně vyjíždějících na celkovém počtu vyjíždějících přes hranice kraje (36,7 %) na příčku 12.

Tab. 4.3 Srovnání mezikrajské vyjížděky podle krajů v letech 1991 a 2001

	Počet vyjíždějících za prací do jiných krajů			Pořadí krajů podle relativního přírůstu vyjížděky 1991-2001	Vliv dojížděky do Prahy na celk. nárůstu mezikrajské vyjížděky 1991-2001 (v %)	Denní vyjížděka za prací do jiných krajů (2001)	Podíl vyjíždějících do jiných krajů ze všech denně vyjíždějících 2001 (v %)	Pořadí krajů podle počtu denně vyjíždějících do jiných krajů 2001
	1991	2001	Index 2001/1991 (v %)					
Česká republika	222 532	320 827	144,2	x	59,1	184 162	57,4	x
Hl.m. Praha	17 329	26 018	150,1	6	x	17 800	68,4	2
Středočeský kraj	78 340	105 713	134,9	10	93,2	84 459	79,9	1
Jihočeský kraj	8 212	13 481	164,2	4	60,2	4 532	33,6	13
Plzeňský kraj	7 650	10 163	132,8	11	70,9	4 958	48,8	12
Karlovarský kraj	5 041	6 645	131,8	12	61,5	2 523	38,0	14
Ústecký kraj	10 598	20 656	194,9	2	61,9	10 295	49,8	3
Liberecký kraj	8 115	13 676	168,5	3	33,8	7 619	55,7	7
Královéhradecký kraj	9 586	15 118	157,7	5	43,9	7 341	48,6	9
Pardubický kraj	12 245	17 276	141,1	8	47,1	8 910	51,6	4
Vysočina	14 737	19 951	135,4	9	46,3	8 190	41,1	6
Jihomoravský kraj	15 957	19 642	123,1	13	74,0	8 833	45,0	5
Olomoucký kraj	11 835	17 327	146,4	7	43,9	7 527	43,4	8
Zlínský kraj	13 555	15 008	110,7	14	109,3 ¹⁾	5 506	36,7	11
Moravskoslezský kraj	9 332	20 153	216,0	1	42,5	5 669	28,1	10

¹⁾ Celková pracovní vyjížděka ze Zlínského kraje do Prahy vzrostla o 68 %, vyjížděka do ostatních krajů v součtu naopak o 1 % poklesla.

Poznámka: Data jsou přepočtena na územní strukturu krajů 2001.

Dojížděka má vliv nejen na existenci spojů i jejich intenzitu v místní, autobusové či vlakové dopravě, ale také na vytížení komunikací směřující do center dojížděky. Přetížená je například komunikace mezi Zlínem a Otrokovicemi, Uherským Hradištěm a Starým Městem, dále v Kunovicích, v Kroměříži a mezi Valašským Meziříčím a Rožnovem pod Radhoštěm. Velmi špatná situace zůstává na zcela nevyhovující komunikaci z Valašského Meziříčí do Vsetína.

Se zvyšováním životní úrovně dochází mimo jiné k rozšiřování individuální přepravy a tím k většímu dopravnímu zatížení komunikací. Individuální přeprava do zaměstnání bývá spojena s cestami za výhodnějšími nákupy, službami apod. v centrech dojížděky (nižší ceny, dlouhá otevírací doba, prodejní akce apod. různých obchodních řetězců). To vede k rušení menších obchodů a provozoven mimo centra dojížděky a také k omezování sortimentu prodávaných výrobků či poskytovaných služeb.